

2. KOMISE ČBK PRO NAUKU VÍRY

A) EXORCISMUS A UZDRAVOVÁNÍ RODOVÝCH KOŘENŮ

Vzhledem k častějším žádostem o sdělení, kdo vykonává službu exorcisty v jednotlivých diecézích, po zkušenosti s praxí exorcistů a po konzultacích s některými biskupy chce Komise ČBK pro nauku víry sdělit několik základních orientačních pokynů.

V praxi církve hovoříme o malém a velkém exorcismu. Za malý či jednoduchý exorcismus je možno považovat obecné modlitby či úkony v liturgii jako i při paralitugických úkonech, které se zmiňují o existenci Zlého a dovolávají se ochrany před ním. Může se k nim uchýlit každý věřící ve chvílích, kdy bojuje s různými pokušeními nebo i preventivně, jak je tomu i v současnosti při modlitbě ke sv. Michaelu Archandělovi, která se podle doporučení papeže Lva XIII. modlí v některých kostelích. Velký či slavnostní exorcismus je dle kán. 1172 CIC rezervován pouze knězi, který je pověřen k tomuto úkonu místním ordinářem (nikoli řeholním představeným). Nový římský rituál z 22. 11. 1998 nebyl dosud ČBK publikován; zdůrazňuje následující postup. Žadatel o exorcismus se musí nejprve vyzpovídat. Velký exorcismus začíná pokropením svěcenou vodou, litaniami ke všem svatým (případně s přidanými žalmy), čtením evangelia a poté kněz pověřený místním ordinářem vloží ruce na žadatele a svolává Ducha Svatého, který má naplnit srdce a zaujmout v duši místo, které si osvojoval Zlý. Následuje vyznání víry, případně obnova křestních slibů, požehnání křížem a vlastní formule exorcismu. Obřad končí děkovnou modlitbou.

Před tímto obřadem vyžaduje exorcista od žadatele lékařskou zprávu. Zde bychom doporučovali na základě praxe již tridentského koncilu ustanovení odborné komise, která může případ posoudit lépe než jednotlivý odborník. Vzhledem k okolnostem je zapotřebí ustanovit team skládající se z lékaře, psychiatra, psychologa, teologa, kriminalisty (obeznámeného s drogovou scénou a působením škodlivých kultů a sekt – často se jedná i o napojení na zločin); v případě

dětí pediatra resp. odborníků, kteří se zabývají vývojem dítěte. Žadatel má před slavnostním exorcismem prodělat několikaměsíční přípravu. Nelze připustit jakoukoli formu medializace případu ani v církevních médiích.

Jinou formou exorcismu je modlitba za osvobození. Zde je namístě připomenout, že teologie rozlišuje tři formy zmocnění se člověka Zlým: *circumsessio*, *obsessio*, *possessio*, kdy za formu *circumsessio* můžeme považovat určité silné, ale občasné zmocnění se člověka Zlým. *Obsessio* přichází ve formě přechodných, ale delších intervalů, ve kterých se člověk nalézá v moci Zlého. *Possessio* znamená trvalou, ve smyslu nepřerušovanou, vládu Zlého nad člověkem. Modlitba za osvobození má své místo především při prvním stupni a může být využívána i při druhém stupni. Naopak při třetím stupni přichází ke slovu slavný exorcismus; v některých výrazech a formách je možno ho použít i při stupni druhém. Také modlitba za osvobození od Zlého, která je konána ve jménu Ježíšově, podobně jako i tzv. malý exorcismus, se nemůže používat při aktuálním duševním rozrušení, psychických nemocech (např. schizofrenie) a na nevhodném místě, které by vydávalo žadatele veřejné pozornosti. Zodpovědný přístup vyžaduje též konzultace. Nemusí ji vykonávat pouze kněz pověřený místním ordinářem.

Prevenčí před Zlým je život v posvěcující milosti, to je život podle Desatera, evangelního blahoslavenství, řádný svátostný život (svátost smíření, eucharistie), užívání svátostí a opravdový život modlitby.

Častým zjevem, s kterým se setkáváme v posledních desetiletích, je *modlitba za uzdravení rodových kořenů*. Toto onemocnění rodových kořenů je spojováno s působením Zlého a působením hříchů v minulých generacích s dopadem na současnou generaci. Tento fenomén se opírá o biblické a lidové tradice, především o působení kletby a dopad hříchu v tradici rodiny. Často pomáhají analogie z genetiky, psychologie, sociologie, které jsou však mnohdy zjednodušeně aplikovány do duchovního či duševního života, především do mravní roviny a roviny osobní zodpovědnosti. Odvolávání se na biblické prameny často postrádá exegetickou interpretaci, která je nutná při práci s biblickým textem, jak zdůrazňují papežské dokumenty od Pia XII. do současnosti. Morálně teologická interpretace říká již po staletí, že kletba nemůže působit vůči nevinnému, kterého

chrání Bůh. Již od proroka Ezechiela říká biblická tradice, že není přenosná z generace na generaci, ale každý zodpovídá za své aktuální činy. Proto nelze hovořit o přenášení Božích trestů na následující generace. Dochází zde často k zaměňování kolektivní viny za kolektivní zodpovědnost. Je ovšem na místě odčinit některé důsledky jednání našich předků, za předpokladu, že je to možné a rozumné. Neznamená to však přenos viny z jednoho pokolení na druhé.

Chybí nám v tomto případě dostatečné pochopení svátostí, především křtu, biřmování a eucharistie, tj. iniciačních svátostí, ale také i dalších svátostí, jako je svátost smíření a pokání, pomazání nemocných, ale i působení svátostí a života modlitby a zasvěcení. Nejsou brány také v úvahu odpustkové modlitby. Mešní texty za uzdravení kořenů vykazují řadu závažných prvků nesourodosti a neporozumění liturgickým principům, jak se vyjádřili liturgičtí experti naší komise a není znám výnos římské kongregace schvalující tyto texty.

Nelze pochybovat o přirozených důsledcích hříšného, nemravného chování či zločinů, které mají svůj psychologický a sociologický dopad a ovlivňují následné generace, ale není možné je v takto zjednodušené formě přenášet do oblasti teologie a duchovního života. Také tzv. „čtyři zranění přirozenosti“ v důsledku dědičného hříchu nepředstavují morální vinu, ale jsou výzvou k opatrnosti a morálnímu úsilí. Popření účinnosti svátostí již ve středověku a později v reformačním období způsobilo nárůst strachu před Zlým. O tom svědčí dějiny umění. Otevřela se také cesta epidemii čarodějnických procesů a negativnímu vidění světa a lidského života. Obojí odporuje evangeliu a křesťanské civilizaci. Úpadek svátostného života a odmítání svátostin v řadě regionů napomáhá zmíněným jevům v životě křesťanů dneška. Pro hlubší a odbornější posouzení vydává komise pro otázky víry ČBK překlad dokumentu francouzské biskupské konference č. 6 o uzdravování rodových kořenů eucharistií.

V Praze 14. června 2010

✠ DOMINIK DUKA, OP
arcibiskup pražský
předseda ČBK a Komise ČBK pro nauku víry